

Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta

Väkivallan muotoja

- Fyysinen
- Psyykkinen
- Laiminlyönti (fyysinen ja psyykkinen)
- Seksuaalinen väkivalta
- Hyljeksintä

Fyysinen väkivalta

- Ruumiillinen kuritus, ns. kasvatuksellinen väkivalta laissa kiellettyä
- Münchhausen by proxy –oireyhtymä: Vanhemman tunne-elämän tai luonteen patologia, jossa hän tuottaa lapselle oireita, joiden tarkoitus on saada lapsi näyttämään sairaalta

Henkinen väkivalta

- hoivan, rakkauden ja huolenpidon puute
- lapsen henkinen sitominen ja rajoittaminen
- pelottelu ja uhkailu
- ehdollisuus, kiristäminen rakkauden menettämällä
- mitätöinti
- naurunalaiseksi saattaminen
- syrjintä, hyljeksiminen

Laiminlyönti

- perustarpeiden täyttämättä jättäminen (fyysiset ja psyykkiset)
- erityisesti masentuneet ja persoonallisuudeltaan poikkeavat vanhemmat taipuvaisempia laiminlyöntiin

Esiintyvyys

- Hannu Sariolan 1980-luvun loppupuolella tekemän tutkimuksen mukaan alle 14-vuotiaista 72% oli kokenut lievää väkivaltaa ja 8% vakavaa väkivaltaa kodeissaan
- äidit ja isät yhtä usein

Diagnostiikka, oireet ja seuraukset

- ei yleensä aiheuta spesifiä oireilua
- fyysisiä seurauksia mm. kasvuhäiriöt, aivovamma
- psyykkisiä seurauksia
 - psyykkiset häiriöt (tavallisimmat PTSD, masennus, käyttöhäiriöt)
 - kiintymyssuhteen kehityksen häiriintyminen
 - itsetunnon ja -kontrollin heikkous
 - heikko sosiaalinen kompetenssi
 - vetäytyvyys ja aggressiivisuus
 - alisuoriutuvuus
 - mallioppiminen vanhempien väkivaltaisesta käytöksestä
 - itsetuhoisuus ja itsemurhayritykset

Taustatekijät

- yleensä taustalla vanhempien psykopatologia, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät tekijät
- pahoinpitelyn "perinnöllisyys"
- riskinä
 - vanhempien yksinäisyys ja tukevien ihmissuhteiden puute
 - emotionaalinen kypsymättömyys
 - oma onneton lapsuus
 - taloudelliset vaikeudet
 - stressi
- lapseen liittyvät riskitekijät
 - alhainen syntymäpaino ja keskosuus
 - fyysinen vamma tai kehitysvammaisuus
 - univaikeudet

Hoito ja ehkäisy

- lastensuojelu
 - ilmoitusvelvollisuus
- terveydenhuolto, mielenterveyspalvelut
- tapauskohtaisesti psykososiaalista ja taloudellista apua koko perheelle
- ehkäisevä työ
 - vanhempainkoulutukset ja tietoisuus
 - vanhemmille tarjottu psykososiaalinen ja taloudellinen tuki, erityisesti stressitilanteissa

Koulukiusaaminen

- fyysistä ja psyykkistä pahoinpitelyä
- kiusaaminen ryhmäilmionä; ongelma ei ole vain kiusaajan ja kiusatun välinen
- n. 10% kiusataan
- kiusaaja tunnistetaan kiusattua helpommin, kiusatut jäävät usein yksin
- kiusaamisen seurauksina esimerkiksi ilon katoaminen elämästä, koulusuorituksen heikkeneminen
- KiVa -koulu

Seksuaalinen hyväksikäyttö

- kaikki seksuaalinen toiminta, joka tapahtuu aikuisen ja lapsen välillä tai lapsen ja häntä viisi vuotta vanhemman nuoren kanssa
- vasta 1980-luvulla alettu kiinnittää huomiota
- esiintyvyyttä on vaikea arvioida
- hyväksikäyttäjä on usein lapselle tuttu aikuinen ja 90% tapauksista mies

Oireet

- oireilu riippuu lapsen iästä, aikaisemmista kokemuksista, hyväksikäytön kestosta ja laadusta, lapsen mahdollisista psyykkisistä häiriöistä
 - ei spesifiä oireilua, mutta hyväksikäyttöön liittyviä häiriöitä ovat mm. PTSD, masennus, itsetuhoisuus, ahdistushäiriö, dissosiaatiohäiriö, syömishäiriö
- tärkeää havaita lapsen käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset, koska oireet voivat liittyä oikeastaan mihin tahansa
- hyväksikäyttö vaurioittaa lapsen koskemattomuutta ja siitä seurauksena voi olla traumaattinen seksuaalisuus, heikko itsetunto, toisten hyväksikäyttö
- suru, häpeä, syyllisyys

Tutkimus ja hoito

- moniammatillinen työryhmä
- anatomiset nuket arveluttavia
- myös perheen tutkimus
- hoito oireiden mukaan

Hyväksikäyttäjä

- yleensä itsekin hyväksikäytetty
- incestissä vanhempien keskinäiset suhteet huonot ja perhe-elämä sekasortoista

Ehkäisy

- samankaltaiset keinot kuin lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa väkivallassa
- seksuaalivalistus

Pohdinta Koulun rooli

- Väkivaltaa kokeneella lapsella vaikeus toimia sosiaalisissa suhteissa
 - Väkivaltaisten mallien oppiminen
 - Hyvien mallien puuttuminen
 - Vaikeus luottaa aikuisiin
 - Vaikeus solmia hyviä ihmissuhteita

Koulun rooli

- Koulusta voi saada ystäviä ja solmia suhteen luotettavaan aikuiseen
- Toisaalta lapsi voi joutua kiusaamisen uhriksi ja jäädä yksin
- Aggressiiviset käytösmallit vertaissuhteissa

Koulun rooli

- koulun pitäisi pyrkiä huomaamaan ja puuttumaan koulukiusaamiseen ja kotona tapahtuvaan väkivaltaan ja myös niiden epäilyyn
- väkivallan uhriksi joutunut lapsi saattaa suhtautua pelokkaasti ja torjuvasti häntä ystävällisesti lähestyvään ihmiseen ja reagoida väkivaltaisesti aikuisia kohtaan
 - koulun haaste suhtautua lapseen

Koulun rooli

■ Vaikutus koulumenestykseen

- ☐ alisuoriutuminen
- ☐ heikko motivaatio
- ☐ heikko itsetunto
- ☐ positiivisten kokemusten saaminen vähäistä